

5301

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Grundtvigs prædikenmanuskripter fra 1845-46, fasc. 36, udgivet januar 2010 af Lars Toftdahl Andersen i Grundtvig-Byens digitale bibliotek med støtte fra Tipsmidlerne (2001) og N.F.S. Grundtvigs Fond (2010).

12 ms, 23. august 1846

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Hellige Gud-Fader! – Dit Ord er Sandhed! Dit Ord til os er Aand og Liv! – Troens Ord, som maa høres! – ja, Himmelske Fader! giv Du os Ydmyghedens Aand, som er din egen, saa Din Naades og Sandheds Ord kan være vort Lys i Mørket, vort Liv i Døden, vor Salighed evindelig! Bønhør os i Vorherres Jesu Christi Navn: Fadervor! Du, som er i Himlene!

Hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv fornedrer, skal ophøies! Dette Herrens Ordsprog i Dagens Evangelium er vel forsaavidt i frisk Minde, som man hardtad daglig kan høre det trindt i Christenheden; men det gaaer med Ordsprog som med alle Legemer, at uden Aand er de kun Lig, og det er meget sjelden nuomstunder, at der er Aand i det Ordsprog: hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv fornedrer, skal ophøies; thi der kan ingen anden Aand gjøre dette Ordsprog levende end *Ydmyghedens Aand*, og saa forvendte er nuomstunder de Flestes Tanker, at de ikke engang troer, der kan være Aand i Ydmyghed, end sige da, at de skulde bede den Himmelske Fader om Ydmyghedens Aand.

Men er det da ikke forgiæves nuomstunder, da kun Faa gaae op til Templet for at bede og endnu Færre bøie Knæ i Lønkammeret for Ham, som seer i Løn og giengiælder aabenlyst, er det ikke forgiæves, nu at tale om den Ydmyghedens Aand, der maae besjæle os, naar vi staae for Guds Ansigt, ligesom Tolderen i Evangeliet, der ei engang vilde opløfte sine Øine til Himmelen, men slog sig for sit Bryst og bad: Gud vær mig Synder naadig!

Nei, m. V. man kunde ligesaa godt sige: er det ikke forgiæves, at Gud lader sin Soel opgaae og lader regne til Frugtbarhed, eftersom de Fleste hverken takke Ham derfor, eller

11te Søndag efter Trinitatis 1846

vandre sømmelig, som om Dagen eller bruge Guds Velsignelse med Nøisomhed og Gavnildhed; thi ogsaa dette skeer kun, fordi Gud er saa kiærlig og miskundelig, at han for de Faa Godes Skyld lader sin Soel ogsaa opgaae over de Onde, og for de faa Retfærdiges Skyld lader ogsaa regne over de Uretfærdige, ligesom vi læse, at han vilde sparet det ugudelige Sodoma hvis Han kun havde fundet ti Retfærdige i hele Staden. Guds Naades Ord er nemlig Soel og Regn paa Aandens Sprog, det som oplyser og fryder Sjælens Øie og gjør Hjertet frugtbart paa liflige Ord og gode Gierninger, som er at ligne ved Blomster og Korn, saa det giælder aandelig endnu meer end legemlig at Gud besøger Jorden og naar Han har gjort den begiærlig, gjør Han den meget rig, kroner Aaret med sit Gode og lader sine Fodtrin dryppe af Fedme.

Naar derfor Guds Aand er over os, da tale vi Hans gode Ord, uden at spørge, hvem der er det værd ...

Hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv fornedr, skal ophøies! Her er Viisdom, men, som skrevet staaer, ikke denne Verdens Viisdom, thi vel har vi ogsaa i denne Verden et lignende Ordsprog: Hovmod gaaer for Fald og Ydmyghed for Ære, men deels ændse Verdens Vise ikke gamle Ordsprog, og dels tænkes herved sjelden paa den Hovmod, som er den værste, naar det Menneske, som Pharisaeren i Dagens Evangelium hovmoder sig for Gud

11te Søndag efter Trinitatis 1846

af sin Dyd og sine gode Gierninger, og sjelden paa den Ydmyghed, som er den bedste, naar et Menneske, som Tolderen i Evangeliet, staaer for Guds Ansigt med den dybe Følelse, at han er som Intet for den Almægtige, ja, er mindre end Intet, fordi han er en Synder, men denne Hovmod og denne Ydmyghed, veed vi, er netop hvad Herren tænkte paa, da han sagde: hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv forneder, skal ophøies.

Her er Viisdom, siger jeg, men den findes kun af Herrens Aand, som randsager alle Ting, ogsaa Guds Dybheder, thi uden denne Aand forstaaer man slet ikke Herrens Ord, og vil man alligevel forklare og anvende dem, da finder man kun Daarskab.

Naar Christne tale saaledes, da sige Verdens Vise: hvilken gruelig Hovmod, I er de, som ophøier sig selv, skøndt jeres Mester har sagt, at hvem, der gjør det, skal fornedres, men vi er de, som forneder os selv, og som derfor efter Jesu Ord skal ophøies, thi vi er langt fra at have saa høie Tanker, vi blive ved Jorden, og finder, at Mennesket, saavel som Dyret, er med alle sine Dyder og Lyder alt for ubetydeligt i den store, ubegribelige Guds Øine, til at Han skulde tage dem mere i Betragtning end den øvrige Verden, ja, at Han, som I siger, have skabt Soel og Maane og

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Stjerner for Menneskets Skyld, og at Han selv skulde være kommet til Jorden og være død paa Korset, for at gjøre dødelige Mennesker til Guder, vi finder i Ydmyghed, at alt Saadant var ligesaavel Gud uværdigt, som det, efter vor Forstand, var umueligt, og vi nøies i Ydmyghed med det Span af Dage og det Maal af Kræfter, som den Høieste har tildeelt os, uden at knurre, om vi skal vende tilbage til det Intet, hvoraf Almagten har fremkaldt os.

See, det kalder Verden Viisdom, skøndt det er topmaalt Daarskab og Andet finder den ikke i Herrens Ordsprog: hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv forneder, skal ophøies, og Verden kan synes at have Ret, indtil Herrens Aand kommer

og tager til sit Sprog og spørger: hvo er denne, som formørker Guds Raad med Tale uden Forstand? Dersom Bjerget sagde til Dalen, vi er lige høie, da løi det jo kun, men fornede sig ikke, men dersom Bjerget sagde: min Høihed har jeg af mig selv og naar jeg vil, da voxer jeg op over alle Himle, da blev det jo derfor ikke høiere, men løi kun og bespottede Ham, som forneder og ophøier Alt hvad Han vil. Naar derfor et Menneske siger: jeg og Krybet ved min Fod er eens for Gud i det Høie, da ydmyger han sig ikke, men lyver kun og røber den sorteste Utaknemmighed mod den Gud, som skabte Mennesket i sit Billede og efter sin Lignelse og satte ham til at opfylde Jorden og gjøre sig den underdanig og til at betragte Himlene og forstaae sin Skabers Gierninger og til at vandre for Hans Ansigt og leve evindeligt.

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Derfor, siger Aanden, vil I lære at kiende den sande Ydmyghed, saa I fornede eder selv efter den Herres *Jesu* Ord, da betragter ham selv, thi som han talde, saa var han, sagtmodig og ydmyg af Hjertet!

Ja m. V. ligesom den Herre *Jesus* i det Hele har efterladt os sit Exempel, for at vi skulde træde i hans Fodspor, saaledes har han ret klarlig viist os, hvad han mener med at være ydmyg og fornede sig selv, thi, som skrevet staaer: da han var i Guds Skikkelse, holdt han det ikke for et Rov at være Gud lig, men han fornede sig selv og blev Mennesker lig, ja han som er Herren til Gud-Faders Ære, tog en Tjeners Skikkelse paa sig og blev lydig til Døden, til Døden paa Korset, og vil vi see en Stadfæstelse paa hans Ord, at hvo sig selv forneder, skal ophøies, da kan vi ogsaa umuelig see en klarere eller glædeligere end den, at som Apostelen skriver, fordi han fornede sig selv saa dybt, til Jorden og til Graven, derfor har Gud ophøiet ham og givet ham et Navn, som er over alle Navne, saa i *Jesu* Navn skal alle Knæ bøie sig, deres i Himlen og paa Jorden og under Jorden og alle Tunger skal bekiende at han er Herren til Gud-Faders Ære.

Hvo sig selv ophøier, skal fornedres, men hvo sig selv fornedrer, skal ophøies. Her er Viisdom, men, som skrevet staaer, ikke denne Verdens Viisdom eller dens Øverstes, thi havde de kiendt den, da havde de ikke korsfæstet Herlighedens Herre

11te Søndag efter Trinitatis 1846

som fornedrede sig selv, saa han skulde anderledes ophøies. Ja, her er Viisdom, thi i dette Ord indbefattes baade *Loven* og *Evangelium*, men derfor er ogsaa i det Mindste Halvdelen skjult for denne Verdens Viisdom, der vel til Nød kan forstaae Loven, fordi den er skrevet i Menneskets Hjerte, men slet ikke Evangelium, som er en Hemmelighed, Gud ved sin Aand kun aabenbarer for dem, som Ham elske.

Hvo sig selv ophøier, skal fornedres, det er ikke blot et Lovbud, men det er hele Lovens Kierne, thi al Synd og Uret kommer af Selv-Ophøielse og maa derfor nødvendig føre til den dybeste Fornedrelse, som skrevet staaer, at Gud sparede ikke Englene, som syndede men styrtede dem ned til Helvede i Mørkets Lænker at bevares til Dommen. Vel skulde man tænke, at om end Engle, vældige i Magt med Bolig i det Høie og Følelse af det evige Livs Kraft, kunde fristes til at ophøie sig selv, saa kunde dog vel skrøbelige, dødelige Mennesker det umuelig, de, som maae føle, de er kun Støv og Aske, de som maae vide, at al deres Herlighed er som Græssets Blomst, der henvisner og affalder; men deels viser Erfaring tydelig nok, at ogsaa Mennesker ei blot kan fristes til at ophøie sig selv, og deels har, som sagt, al Synd sin Grund i Selvophøielse, hvad enten det saa er skjult eller aabenbart; thi al muelig Synd, som er Overtrædelse af Guds Bud, kommer jo af Selvraadighed, og hvem der er selvraadig, maa jo indbilde sig at han enten har Ret til at være

11te Søndag efter Trinitatis 1846

det, eller dog Magt til at modstaae hvem der vil straffe ham derfor, og ingen af Delene kan vi indbilde os uden at ophøie os selv, som om vi selv var Guder, der enten havde skabt sig selv eller havde dog Magt til at trodse deres Skaber.

Derfor høre vi ogsaa, at da Slangen fristede vor første Moder, var det med den Indbildning, at hvem der kun havde Mod til at følge sin egen Lyst, blev derved ligesom Gud, og troe vi, at Gud skabde Mennesket i Begyndelsen til evigt Liv, med Magt til at gjøre sig Jorden underdanig, da føle vi som Dødens Børn, bundne til Jorden, hvori vi om en liden Stund synke og forsvinde, at vor Selvophøielse maa have været stor, da den førde til saa dyb en Fornedrelse. Dog, skiøndt det saaledes er soleklart, at hvo sig selv ophøier, skal fornedres, saa er det dog langt fra at denne Verdens Viisdom kan rettelig forstaae og anvende denne Sandhed, thi den lader sig her som allevegne forblinde og forføre af Skinnet.

Saaledes, da Vorherre *Jesus Christus* aabenbarede sig for Verden som den eenbaarne Søn, sendt og givet af Faderen for at hvem der troer paa ham, skal ikke fortabes, men have det evige Liv, da høre vi, at de som var kloge paa denne Verden, vilde have ham stenet, som den, der ophøiede sig selv, thi de sagde: han bespotter, han gjør sig selv Gud lig og kalder Ham sin egen Fader, og det gaaer ligedan endnu, thi

11te Søndag efter Trinitatis 1846

enten denne Verdens Vise nu stemme i med deres gamle Brødre eller de løselig indrømme, at *Jesus Christus* med Rette kunde kalde sig Guds eenbaarne Søn, ja, maatte for Sandheds Skyld, kalde sig saa, da han var det, saa paastaae de ligefuldt, at de Christne gruelig ophøie sig selv, naar de kalde sig Guds Børn, Hans Udvalgte, Hellige og Elskelige, som ene har Arveret til de evige Boliger, saa hvem der vil leve og see gode Dage, maae dele deres Tro. Saaledes dømmes Verdens Viisdom, hvor tit vi end minde den om, at det ikke er os selv vi ophøier, men Vorherre *Jesus Christus* og Troen paa ham, da vi er langt fra at tænke, vi af os selv er Guds Børn, saa langt derfra at vi lydelig bekiende, vi er af Naturen Vredens Børn, og skyldte Guds Naade i Christo alt hvad Godt og Stort, vi er, regne vort Liv i Guds Rige ingenlunde fra vor kiødelige Fødsel,

men fra det Gienfødselsens og Fornylsens Bad i den Helligaand, som Vorherre Jesus Christus har indstiftet og med sit Guddoms-Ord givet Kraft til en ny Skabelse.

Gaaer det nu saaledes med *Loven*, hvordan maa det da ikke gaae med Evangelium der er en dyb Hemmelighed, kan Verdens Viisdom ei engang rettelig forstaae og anvende den soleklare Sandhed, at hvo sig selv ophøier, skal fornedres, hvordan skulde den da paa nogen Maade kunne fatte den dybe, men dunkle Sandhed, at hvo sig selv fornedrer, skal ophøies?

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Vi havde nylig Evangeliet om Herrens Graad over *Jerusalem*, fordi dens Børn ikke kiendte hvad der tjende til deres Fred, og hvad det var hører vi i Dagens Evangelium, naar Herren siger: hvo sig selv ophøier, skal fornedres og hvo sig selv fornedrer, skal ophøies, thi disse Ord indbefatte baade *Loven* og Evangelium, og i *Jerusalems Besøges-Tid*, ved det store Besøg af Morgenrøden fra det Høie, Guds eenbaarne Søn, blev det sat i det klareste Lys, som kan skinne paa Jorden, at efter Guds den Sandes og Barmhjertiges uforanderlige Raadslutning skal Alt hvad der ophøier sig selv, fornedres, og Alt, hvad der fornedrer sig selv, ophøies.

Har vi derfor mindste Tro paa den levende Gud, som dannede os, før vi vidste det, og i Hvis Velbehagelighed vi ene kan finde Livet, i Hvis Huus der ene findes liflige Værelser til evig Beboelse, og har vi mindste virkelig Medlidenhed med vor egen Sjæl, da lægge vi dette Herrens Ord paa Hjerte, som en Guddoms-Røst, saa det kan styre vore Fødder paa Fredens Vei, og vinde Klarhed for os i Herrens Lys; thi det følger af sig selv, at den rette Fred, den Guds Fred, som overgaaer al Forstand, den er den samme og vindes paa samme Maade til alle Tider, og at hvem der ikke faaer den, gaaer

11te Søndag efter Trinitatis 1846

baade timelig og evig tilgrunde, fortabes og forsvinder, som Skriften siger, i Striden med den Almægtige!

Ja m. V. hvad der er fordum skrevet i Herrens Bog, det er skrevet os til Lærdom og Advarsel og det er klarlig beskrevet, baade hvordan det i Tidens Fylde aabenbares, at hvo sig selv ophøier, skal fornedres og at hvo sig selv fornedrer, skal ophøies, og hvor blinde baade Pharisæer og Saducæer, Præster og Skriftkloge, med Mængden af Jerusalems Børn var for det guddommelige Lys, der skinnede iblandt dem med den Eenbaarnes Herlighed, fuld af Naade og Sandhed. Det var nemlig ikke blot i Dagens Evangelium om den stolte Pharisæer der takkede Gud, fordi han ikke var som andre M[enne]sker og den ydmyge Tolder, der undsaae sig ved at opløfte sine Øine til Himlen, at Herren stillede sine Tilhørere dette Guds Raad for Øine, thi under hele sin guddommelige Vandring med alle sine Viisdoms-Ord og Almagts-Gierninger gjorde han Alle vitterligt, at han var kommet i sin Faders Navn for at staae de Hoffærdige imod og give de Ydmyge Naade, for at vidne og vise, at Alt hvad der ophøier sig selv er den Høieste en Vederstyggelighed, men at Han som boer i det Høie og Hellige, vil ogsaa boe hos en Sønderknuset og Nedslagen i Aanden, at gjøre den Nedslagnes Aand og den Sønderknustes Hjerter levende.

Saaledes læse vi ikke blot om ham at han fornedrede og beskæmmede alle dem, der, som Pharisæeren i Dagens Evangelium pralede af deres

11te Søndag efter Trinitatis 1846

egen Retfærdighed og foragtede Andre, eller, som de vantroe Saducæer ophøiede sig baade over Guds Kraft og Guds Viisdom, men vi læse ogsaa, at da han gik omkring og gjorde vel, helbredte han alle dem, som var overvældede af Djævelen, og Djævelen er jo Faderen, som til al Løgn, saa til al Selvophøielse, hvorfor ogsaa den dybeste Fornedrelse er hans nødvendige Deel, som Herren siger: jeg saa Satan nedstyrte som et Lyn. Og paa den anden Side var det ikke blot ved at opreise alle dem, som faldt ned for ham, hjælpe alle dem som bad ham, at han beviste, at hvo sig selv fornedrer skal ophøies,

men han var selv det store guddommelige Beviis derpaa, som skrevet staaer: da han var i Guds Skikkelse etc.

Hvad enten de aabenbar ophøiede sig selv eller ikke, saa vilde de ikke fornede sig selv, at de kunde ophøies!

Hvordan var det mueligt, at de, som saae og hørde ham, der var Faderens udtrykte Billede, og havde det evige Livs Ord, at de ikke Alle kiendte hvad der tjende til deres Fred?

Fordi Selvophøielse er Roden til al Synd og forblindes nødvendig for Sandheden, de troede ikke, at *Jesus* var Guds Søn og kaldte det derfor Selvophøielse, at han udgav sig derfor.

Og som det var da, saa er det nu, saa hvem der ikke troer paa Jesus Christus som Guds eenbaarne Søn, der fornede sig selv og sidder ved Guds høire Haand, han kommer aldrig til af Hjertet at troe, at hvo sig selv ophøier, skal fornedes og hvo sig selv forneder, skal ophøies.

11te Søndag efter Trinitatis 1846

Troe vi derimod paa Jesus Christus, da kan og skal vi komme dertil, thi da veed vi igrunden hvad der tjener til vor Fred, som er at troe paa ham, der giver Sjælene Hvile, og ligesom vi da fra Troens første Øieblik efter Hans Ord stræbe at fornede os til Barne, saa annamme vi i Hans Kiærlighed voxende Kraft dertil, og af Hans Kiærlighed stedse klarere Beviser paa at det er det sande Middel til Ophøielse, thi derved ophøies vi over Verden med al dens Magt, Visdom og Herlighed og derved ophøies vi over Døden og dens Frygt, i det store Guds Herligheds Haab. Amen! i Vorherres Jesu Navn, Amen!

Verdens Dom hvorefter den netop forneder og Herrens Menighed ophøier sig selv

-

Jeg søger ikke min egen Ære, men Hans, som mig udsendte

